

**Viktorija Majačić**

## **Stoljeće suza i ljubavi**

Rodila sam se u kući zidanoj *čerpičem* u selu na granici male kraljevine unutar ugarskog dijela Dvojne Monarhije. U Trojednici sam naučila hodati, pričati, trčati dvorištem i igrati se s lutkom krparom. Oči su joj bila dva ušivena zrna kukuruza, a kosa niti crvene vune. Zajedno smo provele mnogo sretnih trenutaka, ali ubrzo se veliko carstvo počelo rasipati na komadiće, kao tijesto od kojeg je mama pravila sitne rezance za juhu.

Oštri noževi na vrhu puške iscrtali su nove zemljovide, a tri naroda ujedinila su se u jednu državu pod vlašću zajedničkog kralja. Poslije toga, moj tata se više nikada nije nasmijao. Kad se vratio iz zarobljeništva, izgledao je kao slomljena grana u šljiviku nakon ljetne oluje. Oči su mu bile odsutne, zubi prorijeđeni, a desna noga amputirana do koljena. Moja braća su preuzela brigu o *marvi* i polju, ja sam morala čuvati guske, a mama je nastavila brinuti o kućanstvu. Bila je dobra domaćica, spretna žena, jedna od sretnijih. Njen suprug se vratio iz rata. Ali, ispod privida sreće skrivale su se neisplakane suze.

Vrijeme nakon Velikog rata teklo je tiho i polako kao rječica koja je prolazila kroz naše selo i spajala se sa savskom vodom. Tata je šutio i pušio lulu, mama je prala rublje i ribala drvene podove, braća su se oženila i dobila djecu, a ja sam pohađala osmoljetku. Nakon završetka škole posuđivala sam časopise i romane od učiteljice i skrivečki ih čitala. Najviše sam voljela čitati Zagorkine priče pod naslovom „Plameni križari“, izlazile su u Jutarnjem listu, one zime kad je proglašena diktatura. Kraljevstvo triju naroda promijenilo je naziv i sva moć se nalazila u kraljevim rukama, raspuštena je narodna skupština, zabranjen rad sindikata i političkih stranaka, ali mene nisu zanimali naslovi u dnevnom tisku. Ja sam se 1929. zaljubila u mladića s očima plavim kao potočnice.

Bilo je to najljepše ljeto mog života. Tada je naše selo bilo dio Savske banovine, a moje srce je pripadalo Jakobu. Imao je devetnaest godina i osmijeh zbog kojeg nisam mogla zaspati. Kad me prvi put poljubio, obrazi su mi se zarumenjeli kao rajska voćka, a srce umalo iskočilo iz grudnog koša. Nakon dvije godine zaruka potvrdila sam svoje obećanje osmijehom i stavljanjem bračnog prstena na njegovu ruku. Nitko me nije mogao nasmijati kao on, upijala sam njegove riječi i poljupce kao žedna zemlja. Živjeli smo u kraljevstvu skromne i

nepomućene sreće. Vjerovala sam da preko našeg kućnog praga nikada neće ući patnja, ali život je i nama donio suze.

U vrijeme preimenovanja Savske banovine u Banovinu Hrvatsku, imali smo tri dječja groba koja smo često posjećivali. Naša ljubav je bila snažna kao prvi poljubac, željeli smo imati djecu i svakog ih dana blagoslivljati pažnjom i ljubavlju, ali taj zajednički san nismo ostvarili. Uz gubitke tek rođene djece, u povijest našeg bračnog života upisao se i okupator. Tamna mrlja na licu čovječanstva. Iako je trajao kratko, Travanjski rat je u potpunosti uništio osmijeh najljepših očiju koje sam voljela. Jakob je sa sumještanima otišao na prosvjed koji je ugušen krvlju. Moj suprug nije otišao u rat, ali nije se iz njega ni vratio. Nije znao da sam čuvala zametak njegove ljubavi kad je dlanovima obujmio moje lice i utisnuo mi poljubac na čelo, prije nego je zauvijek otišao.

Našeg sina rodila sam u vrijeme oskudice, straha i očajja. Bila sam jedno malo zrno pod velikim točkom ratnog mlina, tuđa pohlepa pokušala me je smrviti u prah, ali, moj sin je rastao, kao i moja volja za životom. Za smijehom i ljepotom. Za vlastitom slobodom. Rat je mijenjao taktiku, vlast oblik i sklonost nasilju, a povijest je mirno bilježila gubitnike i gubitke. Nepovratno izgubljeni životi okajavali su se pod okriljem nekoliko različitih federacija, ali žalost uvijek ima isti okus. Miriše na jabuku koju smo imali u ruci, ali nismo nikada njenim sokom okrijepili nepce.

Moj drugi suprug bio je udovac s troje djece. Među ruševinama rata pronašli smo novi početak i nekoliko desetljeća obnavljali sve što je bilo uništeno. Cvijeće je opet raslo ispred moje kuće, jorgovani i božuri širili su miris blagostanja i pronosili obećanje trajnog mira. Iznova smo upoznavali nježnost. U maloj kući s potkrovljem slavili smo rođendane, školske uspjehe, zaruke i rođenja unučadi i s radošću zamišljali vrijeme mirovine, rješavanja križaljki i pravljenja zimmnice.

Mirko je umro u svibnju 1991., dan nakon referenduma o hrvatskoj samostalnosti. Stara federacija se raspadala ispuštajući prijeteći urlik i bila sam zahvalna što moj suprug neće još jednom vidjeti lice zlobe i nasilja. Na dan njegovog sprovoda odjenula sam crninu i osjetila jezu. Znala sam da će ljudi opet postati neljudi. Crninu sam nosila nekoliko dugih godina, sve dok sirena za uzbunu nije odsvirala prekid opće opasnosti.

Sada imam 100 godina i živim u velikoj uniji europskih država. Prije nekoliko dana, moja praunuka se udala za mladića s nebesko plavim očima, na televiziji su govorili o ratnim

sukobima u jednoj od kolijevki civilizacije, a ja sam poželjela s dugačke linije povijesti izbrisati ime svakog osvajača i vojskovođe, kralja i tiranina. Njihova slava, moć i lovorike su obične laži, a ratni uspjesi odvratna izmišljotina. Mir nije hvalisav kao rat. On živi u otkucajima srca običnih ljudi koji zahvalno slušaju tišinu jutra koje se rađa nad njihovim, ali i nad tuđim selom.